

Юбилеи

Доц. д-р Здравка Малчева на 80 години

Доц. д-р Здравка Михайлова Малчева е родена на 10 април 1932 г. в гр. Русе. Израснала е в семейство на гимназиални учители. Баща ѝ защитава докторат през 30-те години в Германия. Още от детството си тя е пропита с учителската професия и превръща в своя съдба научната и преподавателската работа.

Отличният успех от следването ѝ в Софийския уни-

верситет я нарежда сред най-изявените студенти. След няколко годишен учителски стаж е избрана за асистент в катедра „Методика на обучението по химия“, където работи повече от 30 години. Чете основния курс „Методика на обучението“ и разработва съществена част от упражненията към него. Активно се включва в следипломната квалификация и специализация на учителите по химия и до днес продължава да чете лекции в Югозападния университет в Благоевград.

От рано проличава нейният усет към изследователската работа. Първоначално работи съвместно с доц. Вера Ангелова, но много скоро започва да провежда самостоятелни проучвания и изследвания, които докладва на национални и международни форуми. Една специализация поставя началото на дисертационната ѝ работа, която тя защитава много успешно през 1974 година в Ерокиш-Мюлхаузен. След това в продължение на 15 години работи по договори с университетите в Берлин и Лайпциг. Член е на международна редакционна колегия, която в продължение на 15 години издава брошури с новостите в химическото образование. На международни срещи в Берлин, Олденбург, Прага, Варшава и др. достойно представя в европейските страни българската методична мисъл в областта на химията.

Доц. З. Малчева е автор на около 100 публикации, над 15 ръководства за учители, ученици и студенти, пет учебника по химия за средните училища, голям брой компютърни програми и др. Автор е на първото в страната ръководство за полумикро експерименти при училищни условия (1964 г.), признато и ползвано в Европа. Съавтор е на учебника „Методика на обучението по химия“, претърпял много издания. Член е на редак-

ционната колегия на международен сборник по дидактика на химията, излязъл в няколко тома. Постоянен сътрудник е на Министерството на образованието, младежта и науката и съдейства за осъществяване на реформите в образованието.

В последните години като пенсионер продължава да изнася системно лекции в университетите в Благоевград и Шумен и Химикотехнологичния и металургичен университет в София. Нейният пример като учен в областта на методиката достойно се продължава от дъщеря ѝ доц. д-р Доротея Цацова – преподавател по методика в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Доц. д-р Здравка Малчева е дългогодишен и един от най-активните членове на Съюза на химиците в България, член и заместник председател на Управителния съвет по въпросите на химическото образование. В продължение на много години е организатор и научен секретар на националните конференции на учителите по химия и на други национални и международни форуми, на които изнася доклади и дава ценни предложения.

Доц. д-р Здравка Малчева е компетентна и творческа личност, всеотдайна в работата си и не жали сили и знания да бъде полезна на своите студенти и колеги и на делото, на което е посветила целия си живот.

Нейната 80-та годишнина е приятен повод да ѝ пожелаем здраве и творческо дълголетие.

Н. Найденов

Проф. Милчо Натов на 80 години

Милчо Ангелов Натов е роден на 26 март 1932 г. в гр. Пазарджик. През 1955 г. завършва Висшия химико-технологичен институт (ВХТИ) в София. През 1964 г. защитава дисертация за научната степен „кандидат на химическите науки“, а през 1969 година – дисертация за научната степен „доктор на химическите науки“. От 1973 г. е професор.

В периода 1969–1975 г. е зам.-ректор, а от 1975 до 1981 г. е ректор на ВХТИ. През 1981–1982 г. е замест-

ник председател на Съвета за висше образование. От 1980 г. в продължение на 20 г. е ръководител на катедра „Технология на пластмасите“ във ВХТИ.

Проф. М. Натов е учен с международно признание. Неговите научни публикации са цитирани от наши и чуждестранни учени. Вписан е в Златната книга на изобретателите в България. През 1980 г. му е присъдено почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на Руския химико-технологичен университет. Член е на Международната инженерна академия и на Европейското дружество за преработване на полимерите ESAFORM.

Проф. Натов е основен автор на промишлено внедреното в България и Германия производство на изкуствено дърво „Дърволит“. Под негово ръководство защитават дисертации над 50 аспиранти. В продължение на 10 години е председател на борда на директорите на предприятието „Асенова крепост“.

От 1992 до 1999 г. е член Управителния съвет на Съюза на химиците в България, а между 1994 и 1997 г. е главен редактор на съюзното списание „Химия и индустрия“.

Управителният съвет на Съюза на химиците в България поздравява проф. Милчо Натов по случай неговата 80-та годишнина, изразява своята признателност и цени високо неговия принос за развитието и укрепването на химическата наука, образование и промишленост в България и от все сърце му желае здраве, дълголетие и още много радости от живота.

Н. Найденов

Професор дн Александър Ленчев на 75 години

Александър Стефанов Ленчев е роден на 8 май 1937 г. в с. Голямо Бучино, Пернишки окръг. Завършва висшето си образование по специалност „Химия“ във Физико-математическия факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ през 1960 г. През 1964 г. е избран за асистент в катедра „Неорганична химична технология“ (НХТ) в Химическия факултет на Софийския университет (ХФ-СУ), а през 1968 и 1972 г. е повишен съответно в старши асистент и главен асистент. След успешна задочна аспирантура в Ленинградския минен институт защитава дисертация за научната степен „кандидат на техническите науки“ (сега „доктор“): А. С. Ленчев, „Изучаване на закономерностите на окислително и сулфатизиращо пържене в приложение към медно-цинкови междинни продукти от обогатяването“, Ленинград, 1975, 141 с. Специализира в Русия (1968 г.), Дания (1982 г.) и Канада (1983 г.). През 1985 г. се хабилитира като старши научен сътрудник II степен в катедрата НХТ при ХФ-СУ. През 1997 г. защитава дисертационен труд за научната степен „Доктор на техническите науки“ на тема „Изследване на закономерностите на пържилни реакции, насочени към преработването и комплексното оползотворяване на пиритни концентрати“, Химико-технологичен и металургичен университет, София, 1997, 250 с. През 2001 г. е избран за професор. Бил е зам.-декан на ХФ-СУ (1985–1987 г.), член на Факултетния съвет и Научния съвет на ХФ-СУ. Пенсиониран е през 2004 г.

Проф. дн А. Ленчев е съавтор и съставител на няколко учебника и учебни помагала за студентите от ХФ-СУ: „Ръководство за упражнения по неорганична химична технология“, под ред. на Ал. Спасов, СУ „Кл. Охридски“, ХФ, София, 1965, 100 с.; второ преработено и допълнено издание, 1973, 127 с.; „Ръководство по неорганична химична технология, Част 1“, съставител А. Ленчев, ред. Ст. Будуров, СУ „Кл. Охридски“, София, 260 с.; Д. Шишков, И. Грънчаров, Л. Александрова, „Ръководство по неорганична химична технология, Част 2“, съставител А. Ленчев, СУ „Кл. Охридски“, София, 143 с.; А. Ленчев, М. Каравастева, Й. Нинов, „Неорганична химична технология“ (Кратки записки за студенти от специалност „Химия“), Софийски университет „Кл. Охридски“, Химически факултет, София, 2003, 139 с. и др. Изнасял е лекции в курсове по „Неорганична химична технология“, „Металография“, „Технологии за преработване на твърди отпадъци“, „Антропогенни източници на замърсяване на околната среда – I част „Битови твърди отпадъци“ и II част „Индустриални твърди отпадъци“ за магистърската програма „Екохимия“ и др. Научните интереси на проф дн А. Ленчев са свързани с изследване и решаване на технологични и екологични проблеми на металургичните производства, ТЕЦ, материалознание, химични проблеми на опазване на околната среда, рационално използване, оптимизиране и оползотворяване на отпадъчни продукти (шлаки, пепели, отпадни води и газове) и др. Публикува в национални и чуждестранни специализирани издания като Canadian Metallurgy Quarterly, Comptes rendus de l'Academie bulgare des Sciences, Crystal Research and Technology, Erzmetall., Journal of Environmental Protection and Ecology, Journal of the Electrochemical Society, Journal of Metallurgy, Journal of Thermal Analysis and Calorimetry, Journal of the University of Chemical Technology and Metallurgy, Bulgarian Chemistry and Industry, Neue Hütte, Rudy i Metale Niezelazne, Scandinavian Journal of Metallurgy, Zeitschrift für Chemie, Известия ВУЗ. Цветная металлургия, Цветные металлы.

За много години, уважаеми професор Ленчев, много здраве и щастие!

За много години, уважаеми професор Ленчев, много здраве и щастие!

Д. Л. Цалев

Д. Л. Цалев

Доцент дн Христо Даиев навърши 75 години

Христо Тодоров Даиев е роден на 5 януари 1937 г. в гр. Варна. През 1959 г. завършва висшето си образование по специалността „Химия – научно-производствен профил“ във Физико-математическия факултет на Софийския университет. През същата година е назначен за асистент в катедра „Аналитична химия“ при Химическия факултет на Со-

фийския университет (ХФ-СУ), където работи до пенсионирането си през 2002 г. Последователно израства в научната кариера като кандидат на химическите науки (сега образователна и научна степен „доктор“, 1966 г.), доцент по аналитична химия (1972 г.), доктор на химическите науки (1992 г.). Специализира във френския атомен център Сакле (1963–1964 г.). Кандидатската дисертация на Хр. Даиев на тема „Нови методи за изолиране и определяне на малки количества церий в неактивна и радиоактивна среда“, София, 1965, 115 с., е разработена под научното ръководство на проф. д-р Николай Йорданов. Докторската дисертация на доц. Хр. Даиев „Кокилен метод за преработване на течни радиоактивни отпадъци“, Институт по обща и неорганична химия на БАН, София, 222 с., е защитена през 1978 г., а научната степен „доктор на химическите науки“ му е присъдена окончателно от Висшата атестационна комисия (ВАК) през 1992 г.

Преподавателската дейност на доц. дн Христо Даиев в катедрата по аналитична химия в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ е свързана с разработването и четенето на лекционни курсове по физични методи в аналитичната химия, радиохимия, неутронно-активационен анализ, методи за преработване и съхраняване на радиоактивни отпадъци, химия на околната среда и аналитична химия на околната среда. Той е научен ръководител на успешно защитилите докторанти Стефан Дойчинов, Георги Гьошев и Теодор Стойчев. Доц. Даиев чете лекции по аналитична химия във филиала на Софийския университет в гр. Шумен (сега Шуменски университет „Еп. К. Преславски“). Преподава в алжирски университети в Оран (1979–1982 г.) и Сиди-Бел-Абес (1985–1990 г.).

Научноизследователската дейност на доц. дн Хр. Даиев е в областта на физичните методи в аналитичната химия, радиохимията, неутронно-активационния анализ, преработването и съхраняването на радиоактивни отпадъци, специационния анализ на следи от елементи. Публикува над 70 научни труда на български, френски, немски, руски и английски език в наши и чуждестранни списания, вкл. 4 авторски свидетелства. Съавтор е на

„Ръководство по физични методи за анализ и изследване на неорганични обекти“, претърпяло три издания (1985 г. – „Наука и изкуство“ и 1991 и 2004 г. – „Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 278 с., ISBN 954-07-1840-6). Автор е на книга в модерната област за определяне на химични видове „Специационен анализ“, издадена през 2004 г. от Библиотека 48, София, 122 с., ISBN 965-793-014-1. Доц. дн Хр. Даиев е научен ръководител на договор № 6106/RB „Изследване на български битуми и природни сорбенти с оглед използването им за преработване на радиоактивни отпадъци“, сключен с Международната агенция за атомна енергия (Виена). В рамките на този четиригодишен договор (1968–1972 г.) е създаден т.нар. „кокилен метод“ за преработване на течни радиоактивни отпадъци. Участва в международното сътрудничество на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с реномираната лаборатория на Dr. O. F. X. Donard в университета в По (Франция) като съръководител на докторанта Теодор Стойчев (1998–2002 г.).

Публикациите на доц. дн Хр. Даиев намират място на страниците на най-реномирани международни научни издания по аналитична химия, радиохимия и химия на околната среда, като Analyst, Computers Chemistry, Fresenius Journal of Analytical Chemistry, International Journal of Environmental Analytical Chemistry, Isotopenpraxis, Journal of Nuclear Methods, Journal für Praktische Chemie, Journal of Radioanalytical Chemistry, Talanta, Атомная энергия, Журнал аналитической химии, Ядерная энергия; издания на Атомиздат и СЭВ (Москва) и на Международната агенция за атомна енергия (Виена) и други.

През годините на прехода доц. дн Хр. Даиев развива ефективна и високо принципна научно-организационна и обществена дейност като член на Научната комисия по химически науки при Висшата атестационна комисия (1992–1995 г.), на Специализирания научен съвет по неорганична и аналитична химия към ВАК (1998–2004 г.), на Научно-експертната комисия по химия към Националния фонд „Научни изследвания“ при Министерството на образованието и науката (1997–2003 г.), синдикална дейност и др.

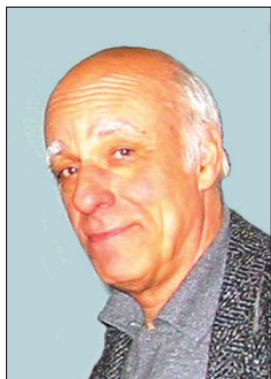
През 2007 г. доц. Хр. Даиев е удостоен с почетния знак на Химическия факултет при СУ „Св. Кл. Охридски“ за неговите приноси за развитие на аналитичната химия и дългогодишна учебно-преподавателска и обществена дейност.

Доц. дн Христо Даиев е фин ценител на френската култура, история и изкуство, полиглот и преводач от френски език, интелигентен събеседник и ерудит.

За много години, драги доцент Даиев, много здраве, щастие и активно дълголетие!

Д. Л. Цалев

Доцент д-р Стефан Белчев на 75 години - един щастлив физик сред химиците-аналитици

Стефан Михайлов Белчев е роден на 12 юни 1937 година в София. Завършва висшето си образование по специалност „Физика“ във Физико-математическия факултет на Софийския университет. През 1966 г. е назначен в Спектралната лаборатория в Химическия факултет като научен сътрудник III степен, след което е повишен в научен сътрудник II степен

(1969 г.) и научен сътрудник I степен (1977 г.) към катедра „Аналитична химия“ при Химическия факултет на Софийския университет (ХФ-СУ). През 1972 г. специализира в Природо-математическия факултет на Белградския университет. През 1989 г. Стефан Белчев защитава успешно кандидатска дисертация като докторант на самостоятелна подготовка по специалност „Аналитична химия“ на тема „Изследвания и аналитични приложения на разряд на постоянен ток в променливо магнитно поле“, ХФ-СУ, София, 1989, 121 с. Хабилитира се като старши научен сътрудник II степен по същата специалност, а по-късно е преназначен като доцент по аналитична химия (1997 г.). Пенсиониран е през 2000 година.

Преподавателската дейност на доц. д-р Стефан Белчев в катедра „Аналитична химия“ в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ е свързана с разработването и четенето на лекционен курс по основи на емисионния спектрален анализ (ЕСА, 1976 г.), лекции и упражнения по ЕСА към курса по „Физични методи в аналитичната химия“, лекционен курс по „Аналитична атомна спектроскопия“ (съвместно с Д. Л. Цалев) за студенти от направление „Аналитична химия“, курс „Компютри в аналитичната химия“. Той е научен ръководител на успешно защитили дипломанти и специализанти. Доц. д-р Ст. Белчев има заслуги за утвърждаването на емисионния спектрален анализ и за въвеждане на програмиране и персонални компютри в обучението на студентите по химия (съвместно с доц. д-р Вл. Дякович). Известен е сред студентите и специализантите като много добър лектор.

Научноизследователската дейност на доц. д-р Ст. Белчев е в областта на атомно-емисионната спектроскопия (емисионен спектрален анализ), приложения на компютри и автоматизация в аналитичната химия, алгоритми за обработка на експериментални резултати и оптимизиране на аналитични характеристики. През го-

дините той осъществява активно сътрудничество не само с учени-аналитици от катедрата по аналитична химия (чл.-кор. проф. дн Н. П. Пенчев, С. Арпаджян), но и с колеги от Физическия факултет на Софийския университет (З. Бургуджиев, Г. Димитров, Н. Желева, Д. Кушев, А. Петракиев, Е. Трифонова, Я. Шопов и др.), от Института по обща и неорганична химия на БАН (Н. П. Пенчев, Н. Пиперов, Ю. Харизанов Йорданов), Института по криминалистика и др.

Доц. д-р Ст. Белчев е автор на една глава „Емисионен спектрален анализ“ в „Ръководство по физични методи за анализ и изследване на неорганични обекти“ от Хр. Даиев и съавтори, претърпяло три издания (1985 г. – „Наука и изкуство“ и 1991 и 2004 г. – „Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 278 с., ISBN 954-07-1840-6). Самостоятелно и в съавторство публикува 41 научни труда, включително три авторски свидетелства за изобретения и един стандарт по БДС (1985 г.). Част от неговите публикации намират място в списания като *Analytical Laboratory*, *Analytical Letters*, *Bulgarian Journal of Physics*, *Comptes rendus de l'Académie bulgare des Sciences*, *Fresenius' Zeitschrift für Analytische Chemie*, *Journal of Atmospheric and Solar-Terrestrial Physics*, *Spectrochimica Acta Part B: Atomic Spectroscopy*, Заводская лаборатория. Сред тях се открояват няколко публикации в трудната област на емисионния спектрален анализ на газове – върху определяне на неон в природни газове (с чл.-кор. Н. П. Пенчев и Н. Пиперов), върху влиянието на променливи магнитни полета в правококова дъга и използване на хоризонтален камерен електрод, определяне на токсични елементи като талий и олово, третиране на микрофотометрични грешки, програмен продукт за обработка на експериментални аналитични данни, алгоритъм за третиране на изкривени калибрационни криви, алгоритъм за калибриране по метода на стандартната добавка и други.

Едно от любимите занятия на доц. д-р Ст. Белчев, останало още от темата на дипломната му работа, е астрономията, и по-специално слънчевите и лунни загъмнения и свързаната с тях научна фотография (вж. напр. Y. Y. Shopov et al., *J. Atmos. Solar-Terrestrial Phys.*, 70 (2008) 356, doi:10.1016/j.jastp.2007.08.058. При тези свои занимания доц. Ст. Белчев съчетава хобито с професионализъм и обратното, като продължава да прехвърля мостове между специалисти от различни области на познанието.

За много години, драги доцент Белчев, много здраве и щастие!

Д. Л. Цалев

Проф. дн Борис Гълъбов отпразнува 70 годишен юбилей

Борис Симеонов Гълъбов е роден на 24 февруари 1942 година в гр. Цариброд. Висшето си образование по химия завършва в Химическия факултет (сега Факултет по химия и фармация) при Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1962–1967 г.). Веднага след дипломирането си е назначен като химик (1967 г.) в катедра „Органична химична технология“ при Химическия факултет на Софийския университет (ХФ-СУ) (днес катедра „Приложна органична химия“), където постепенно израства в научно-преподавателската си кариера като асистент (1968 г.), старши асистент (1971 г.), главен асистент (1975 г.), доцент (1980 г.) и професор по органична химия (1989 г.). Ръководи катедрата по приложна органична химия към ХФ-СУ (1999–2004 г.) и учебно-научната лаборатория по приложна спектроскопия към катедрата, сега „Лаборатория по компютърна химия и спектроскопия“ (1983–2010 г.). Пенсиониран е през 2010 г.

След свободна аспирантура в ХФ-СУ (1972–1975 г.) Б. Гълъбов защитава дисертация за научната степен „кандидат на химическите науки“ (сега образователна и научна степен „доктор“) на тема „Инфрачервени спектри на някои класове напрегнати циклични молекули“ (ХФ-СУ, София, 1975, 173 с.).

Неговата дисертация за научната степен „доктор на химическите науки“ по специалността „Теоретична химия“ е на тема „Параметричен анализ на вибрационните интензивности в инфрачервените спектри“, Специализиран научен съвет по органична химия и органична технология при Висшата атестационна комисия (ВАК), София, 1986, 311 с.

Борис Гълъбов осъществява две изключително успешни специализации в чужбина, които след това преграстват в многогодишно творческо сътрудничество: при проф. У. Дж. Орвил-Томас (W. J. Orville-Thomas) в Химическия факултет на Университета на Салфорд, Великобритания (12 м. през 1971/72 г.) и при проф. Хенри Ф. Шейфър III (H. F. (Fritz) Schaefer III) в Центъра по изчислителна химия при Университета на Джорджия в Атенс (САЩ) (5 м. през 2000 г.) със стипендия на фондация „Фулбрайт“.

Учебната дейност на проф. дн Б. Гълъбов включва лекции и семинари в курсовете: „Органична химична технология“, „Спектроскопия“, „Приложна спектроскопия“, „Приложна органична химия“, „Квантова химия и спектроскопия“ (част от курса), „Компютърни методи в спектроскопията и хроматографията“ (част

от курса) към магистърските програми „Медицинска химия“ и „Съвременни спектрални и хроматографски методи за анализ“. Изнася лекции в Университета в Южна Каролина. Ръководи магистърска програма по „Медицинска химия“. Той е научен ръководител на 11 успешно защитили докторанти, някои от които вече са хабилитирани като доценти и професори у нас и в чужбина: П. Бобадова-Първанова, Т. Гунев, Т. Дудев, С. Илиева, Г. Колева, В. Николова, Б. Хаджиева, Д. Чешмеджиева и др.

Научните интереси и изследвания на проф. дн Б. Гълъбов са в областта на органичната химия (физична органична химия), приложна спектроскопия на органични съединения (вибрационна спектроскопия и др.), органични съединения с биологична активност.

Проф. дн Б. Гълъбов осъществява плодотворно научно сътрудничество с учени от Великобритания и САЩ. През последните няколко десетилетия той има многобройни успешни изследователски посещения със статут на гост-преподавател, гостуващ изследовател или гост-професор в най-реномирани научни организации, сред които: Университета на Салфорд, Великобритания – общо 7 м. през 1976, 1978, 1985 и 1994 г., в Университета на Южна Каролина, САЩ – общо 17 м. през 1986/87–1992 (проф. Дж. Р. Дюриг), в Химическия факултет на Университета Вандербилт, Нешвил, САЩ – 3 м. през 1991 г., в Центъра по изчислителна химия при Университета на Джорджия, Атенс, САЩ – общо 14 м. през 2002–2007 г. (съвместна работа с проф. Х. Ф. Шейфър III).

В областта на вибрационната спектроскопия Гълъбов и сътрудници разработват нови теоретични подходи за анализ на интензивностите в инфрачервените спектри на молекулите. Предложена е нова параметрична теория на инфрачервените интензивности (5 статии в *Journal of Chemical Physics*, 1981–1984 г.). Постигнато е съществено развитие на теорията на атомните полярни тензори за анализ на вибрационни интензивности (*Spectrochim. Acta Part A.*, 1993 г.). През 1994 г. редколегията на списание SAA номинира този труд за наградата „Харолд Томпсън“, присъждана за най-добра научна статия през годината. Разработките в това направление са представени като пленарни и поканени доклади на 11 международни научни конгреси и симпозиуми, вкл. доклади пред 15-ти и 18-ти Европейски конгреси по молекулярна спектроскопия в Норич (1981 г.) и Амстердам (1987 г.), Гордоновата конференция по вибрационни интензивности (Плимут, САЩ) и 9-ти Международен конгрес по квантова химия (Атланта, 1997 г.).

В областта на физичната органична химия трудовете на Гълъбов са върху механизми и реактивоспособност при органични реакции и междумолекулни взаимодействия, както и върху конформационната стабилност на органични молекули. Повечето от статиите в тази област са публикувани в най-реномирани списания: *Journal of the American Chemical Society*, *Journal of Physical Chemistry A*, *Journal of Organic Chemistry*. Предложен

е нов индекс на реактивоспособност (атомен електро-статичен потенциал), който описва и предсказва реакционната способност на органични молекули. Развит е нов теоретичен подход за охарактеризиране на реактивоспособността при една от основните реакции в органичната химия (електрофилно ароматно заместване), където е въведена величината електрофилен афинитет. Обяснен е произхода на т.нар. бензилен ефект при S_N2 реакции. Доказан е произхода на по-високата бариера на вътрешна ротация при тиамиди в сравнение с амиди. Няколко статии от последните години са посветени на механизма на електрофилното ароматно заместване (*Angew. Chem. Int. Ed.*, 2011; *J. Am. Chem. Soc.*, 2011). Теоретични пресмятания и ЯМР експерименти разкриват, че в отсъствие на катализатори или силно полярна среда, халогенирането на арени с молекулен бром и хлор протича в контекста на конкуренция между пряко заместване и присъединяване на X_2 , последвано от елиминиране на HX и водещо до същите крайни продукти на заместване. В контраст с конвенционалните интерпретации, прякото заместване протича по съгласуван механизъм, който не включва междинно получаване на ариенив йон (σ комплекс). За някои активирани ароматни съединения (напр. анизол) процесът на присъединяване-елиминиране има много по-ниски бариери от прякото заместване и, следователно, е единственият приемлив реакционен път. Съвременни ЯМР експерименти предоставят убедителни доказателства за протичането на присъединителни процеси при хлорирането на анизол. Сулфонирането на ароматни съединения с SO_3 , важен лабораторен и индустриален процес, също така протича по необичаен път. Скорост-определящият етап на реакцията включва атака от две SO_3 молекули. В некомплексообразуващи разтворители ($CFCl_3$, CCl_4) реакцията следва съгласуван механизъм, който не включва междинното формиране на σ комплекс. В контраст, в комплексообразуващи разтворители (напр. CH_3NO_2) реакцията протича по класическия S_EAg механизъм с междинно формиране на σ комплекс.

Наскоро трудовете на проф. дн Б. Гълъбов и д-р Г. Колева върху механизмите на една от най-важните реакции в органичната химия – електрофилно ароматно заместване – бяха посочени между четирите най-съществени постижения в областта на теоретичната органична химия през 2011 г. в обзора на S. M. Bachrach върху изчислителна органична химия (*Ann. Rep. Prog. Chem., Sect. B*, 2012, doi:10.1039/c2oc90002e).

Проф. дн Б. Гълъбов и сътрудници провеждат системни изследвания върху структурата, реакционната способност и биологичното действие на органични съединения от няколко класа. Разработена е технология за получаване на нов фармацевтичен препарат (1986–1990 г.). Съвместно с учени от БАН е внедрен в редовно производство в Химикофармацевтичния комбинат в София първият български противовирусен препарат „Аденостатин“, който е пуснат в редовна продажба в

аптечната мрежа и добива популярност сред българските офталмолози при лечението на епидемичен конюнктивит.

Проф. Гълъбов е автор на 140 научни труда в областта на химията, публикувани в реномирани международни научни списания (над 80%). Съавтор е на 14 авторски свидетелства за изобретения. Има и 12 проучвания в областта на образованието, публикувани от Съвета на Европа и от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD). Публикува в най-авторитетни международни списания. Неговите публикации са цитирани над 1100 пъти в научната литература, предимно от чуждестранни автори.

През 1996 г. Гълъбов и Дудев публикуват монографията B. S. Galabov, T. Dudev, „Vibrational Intensities“, Elsevier, Amsterdam, 1996, 323 pp., ISBN 0444814973, ISBN 9780444814975, която е част от поредицата „Vibrational Spectra and Structure“, том 22, с редактор J. R. Durig. Книгата получава ласкави оценки в престижни научни издания, например от R. Garrell (*Anal. Chem.*, 618A, 1997) и H. F. Schaefer III (*J. Mol. Struct.*, 1009 (2012) 1).

Проф. Б. Гълъбов изнася над 70 пленарни и поканени доклада на международни научни конференции и в чуждестранни университети и институти.

Значителна е организационната и обществена дейност на проф. дн Б. Гълъбов. Бил е зам.-декан по научната работа на ХФ-СУ (1983–1986 г.), зам.-ректор по учебната работа на СУ „Св. Климент Охридски“ (1991–1993 г.) и зам.-министър в Министерството на образованието и науката, отговарящ за висшето образование и научната дейност (1993–1995 г.). Бил е председател на Специализирания научен съвет по органична химия и органична технология към ВАК. Член е на Съюза на учените в България, Съюза на химиците в България и на Американското химическо общество.

Голямата награда за наука и изследователска дейност на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ се присъжда през 2008 г. на колектив от Химическия факултет с ръководител проф. дн Борис Гълъбов (вж. Д. Л. Цалев, *Химия и индустрия*, 79 (2008) 75).

Специална книжка на списанието „Journal of Molecular Structure“ през 2012 година е посветена на 70-годишнината на Б. Гълъбов: Special Issue: Vibrational Intensities – Their Significance in Molecular Spectroscopy and Molecular Structure – A collection of papers dedicated to Professor Boris Galabov on the occasion of his 70th birthday, A. J. Barnes, H. F. Schaefer III (Eds.), doi:10.1016/S0022-2860(11)00022-1, www.elsevier.com/locate/molstruc.

Проф. дн Б. Гълъбов е член на редколегиите на научните списания „Journal of Molecular Structure“, „Asian Journal of Spectroscopy“, „The Open Spectroscopy Journal“, „Годишник на Софийския университет, Химически факултет“. Член е на Европейската академия за наука, изкуства и литература (2009 г.).

Други публикувани материали за проф. дн Б. Гълъбов включват: в „Алманах на Софийския университет „Климент Охридски“ 1939–1988 А-3“, том II, кн. 1, гл. ред. Ф. Панайотов, Университетско издателство „Климент Охридски“, София, 1988, с. 649; в „Научната слава на България“, автор Л. Михайлов, Висша книжовна школа Сириус 4, Велико Търново, 2009, с. 94, ISBN 978-954-8582-32-2; в „Живот, посветен на химията“, автор С. Илиева, Българско списание за химия, 1 (1912) 9, <http://chimexpert.com/bjc/wp-content/uploads/2012/03/BulgJChem-1-2012-09-14.pdf>; в „Научна биография на професор Борис Гълъбов“, автор Н. Ф. (Fritz) Schaefer III (J. Mol. Struct., 1009 (2012) 1).

Редакционната колегия на сп. „Химия и индустрия“ и Управителният съвет на Съюза на химиците в България най-сърдечно поздравяват проф. дн Борис Гълъбов по случай неговия 70-годишен юбилей и му желаят много здраве, щастие и творческо вдъхновение!

Д. Л. Цалев

Професор дн Ивелин Кулев на 70 години

Ивелин Веселинов Кулев е роден на 5 юли 1942 г. в Шумен. Висшето си образование по специалността „Химик-неорганик“ завършва в Химическия факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ (ХФ-СУ) през 1967 г. През есента на същата година е назначен като стажант-асистент по радиохимия в катедра „Неорганична химия“, където преминават

ранните години на неговата научна и преподавателска кариера като асистент (1969 г.), старши асистент (1973 г.) и главен асистент (1979 г.). Разработва дисертационен труд като аспирант на самостоятелна подготовка (1978–1980 г.), успешно защитен през 1980 г., когато му е присъдена научната степен „кандидат на химическите науки“ по специалността „Радиохимия“ (сега образователна и научна степен „доктор“): И. В. Кулев, „Неутронноактивационно определяне на съдържанието на уран в скали, минерали и природни води“, Институт по обща и неорганична химия на БАН, София, 1980, 231 с. През този период И. Кулев чете лекции в курс „Радиометрия“ (1972–1979 г.).

През 1984 г. И. Кулев преминава към катедра „Аналитична химия“, където последователно израства като старши научен сътрудник II ст. по специалността „Аналитична химия (радиоаналитична химия)“ (1989 г.), доцент (1996 г.), дн по аналитична химия (1998 г.) и про-

фесор по аналитична химия (радиоаналитична химия) (2002 г.). Неговата дисертация за научната степен „доктор на химическите науки“ е в областта на аналитичната химия: И. В. Кулев, „Археометрични изследвания с помощта на неутронноактивационен анализ“, Специализиран научен съвет (СНС) по неорганична и аналитична химия, Институт по обща и неорганична химия на БАН, София, 1998, 250 с.

Проф. дн И. Кулев е основател и дългогодишен ръководител на лаборатория „Радиоаналитична химия“ към катедрата по аналитична химия (1984–2011 г.). Бил е зам.-декан по учебните въпроси в ХФ-СУ (2001–2004 година), член на Факултетния съвет и Факултетния научен съвет на ХФ-СУ, член на СНС по неорганична и аналитична химия при Висшата атестационна комисия (ВАК, 1997–2004 г.), член (2004–2006 г.) и председател на Химическата комисия при ВАК (2007–2009 г.).

И. Кулев провежда няколкократно специализации в чужбина: в Техническият университет в Мюнхен (17 мес., 1971–1972 г.) по химия на горещите атоми със стипендия на Международната агенция по атомна енергия, в Института по ядрена физика в Хайделберг (6 мес., 1993 г.), гост-професор за 2 години в новоосновената катедра „Археометалургия“ на Техническият университет-Минната академия във Фрайберг (1999–2001 г.). Проф. Кулев участва в научно сътрудничество с Германия, Италия, Гърция и има многобройни участия в научни конференции у нас и в чужбина.

Преподавателската работа на проф. Кулев е разнообразна и е в няколко области на химията: води упражнения по обща и неорганична химия, аналитична химия, радиохимия, радиометрия, реакторна химия, чете лекции по радиоаналитична химия, ядрена химия и радиохимия, химия на околната среда, археометрия, реакторна химия. Като хоноруван преподавател във Висшето народно военно училище „В. Левски“ (В. Търново) (1974–1984 г.) чете лекции и води упражнения по радиометрия и радиометричен анализ; като хоноруван преподавател в Югозападния университет в Благоевград (1989–1999 г.) чете лекции по физични методи за анализ, радиоаналитична химия, обща и аналитична химия и радиоокология. Проф. И. Кулев е гост-лектор в Университета „Ла Сапиенца“, Рим (1992 г.), гост-изследовател в Института по ядрена физика „Макс-Планк“ в Хайделберг (6 м. през 1993 г.); като гост-професор в Техническият университет в Bergakademie във Фрайберг чете лекции по физични методи за анализ и радиоаналитична химия (24 м. през 1999–2001 г.) и е гост-професор в университета във Франкфурт (4 м. през 2004 г.). Проф. Кулев е основател на магистърската програма „Археометрия“ (съвместно с Историческия факултет при СУ), чете лекции и в други магистърски програми „Съвременни спектрални и хроматографски методи за анализ“, „Радиохимия и радиоокология“ и др.

Професор Кулев ръководи и консултира многобройни дипломанти, специализанти и докторанти.

Научноизследователската работа на проф. дн И. Кулев е в областта на аналитичната химия, радиохимията, археометрията и екохимията, преди всичко неутронно-активационен анализ, гама-спектрометрия, радиометрия, рентгено-флуоресцентен анализ, проблеми на пробовземането, хемометрични подходи, комбинирано използване на модерните аналитични методи и др. Автор и съавтор е на повече от 170 научни публикации, вкл. 5 глави в книги от престижни международни издателства (CRC Press, Elsevier, VCH). Над 70% от публикациите на проф. Кулев са в международни издания. Забелязани са над 850 цитата. Трудове на проф. Кулев са публикувани в реномирани чуждестранни специализирани издания, сред които *Analytica Chimica Acta*, *Archaeometry*, *Chemistry and Ecology*, *Chemosphere*, *Ecological Research*, *Fresenius Journal of Analytical Chemistry*, *Fresenius' Zeitschrift für Analytische Chemie*, *Journal of Environmental Radioactivity*, *Journal of Radioanalytical Chemistry*, *Journal of Radioanalytical and Nuclear Chemistry*, *Oxford Journal of Archaeology*, *Science of the Total Environment*, *Spectrochimica Acta Part A*, *Talanta*, *Trace Elements in Medicine, Water, Air and Soil Pollution* и др. Книгата на проф. дн И. Кулев „Археометрия“, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 2012, 839 с., ISBN 978-954-07-2914-5, www.press-su.com ще бъде представена в следващия брой на списанието.

Проф. И. Кулев е представител на България в Комисията по разпространение на изотопите и атомните маси на Международния съюз по чиста и приложна химия (IUPAC) и е член на Германското дружество по археометрия. Активно участва в дейностите на Българското дружество за химическо образование и история и философия на химията (CE&HPC) и плодотворно сътрудничи на националните издания „Химия“, „Химия и индустрия“, „Наука“ и др.

Проф. дн И. Кулев има широки интереси в областта на образованието, историята, археологията и изкуството.

Публикации за проф. дн И. Кулев включват: в „Алманах на Софийския университет „Климент Охридски“ 1939–1988 И-О“, том II, кн. 2, гл. ред. проф. д-р Ф. Панайотов, „Университетско издателство „Климент Охридски“, София, 1995, с. 388; в „Алманах на аналитичната химия в България (1889–2005)“, съставители А. Александров, Р. Борисова, отг. ред. Г. Найденов, Европрес, Пловдив, 2006, с. 121, ISBN 978-954-9357-10-3.

Редакционната колегия на сп. „Химия и индустрия“ и Управителният съвет на Съюза на химиците в България най-сърдечно поздравяват проф. дн Ивелин Кулев по случай неговия 70-годишен юбилей и му желаят много здраве, щастие и активно творческо дълголетие!

Д. Л. Цалев

Доц. д-р Петя Хаджиева на 70 години

Петя Димитрова Хаджиева е родена на 4 декември 1941 г. в Ямбол. През 1965 г. завършва редовното си обучение в Химическия факултет на Софийския университет (ХФ-СУ) като „химик-органик – производствен профил“. Оттогава до пенсионирането ѝ през 2007 г. тя работи в катедра „Органична химия“ последователно като асистент (1965 г.), старши аси-

стент (1970 г.), главен асистент (1976 г.) и доцент по биоорганична химия и химия на природните органични съединения (1991 г.). През 1975 г. П. Хаджиева защитава дисертационен труд на тема „Състав, структура и биогенеза на компоненти от конкрет на българската маслодайна роза“ като докторант на самостоятелна подготовка. Специализира в университетите в Милано (1970 и 1992 г.), Гент (1976 г.) и Падуа (1992 г.) и установява научно сътрудничество с колеги от Италия и Германия, както и с институти и фирми от България.

Доц. д-р П. Хаджиева чете учебни курсове и води упражнения и семинари в дисциплините „Органична химия“, „Органичен анализ“, „Физични методи в органичната химия“, „Приложна органична химия“, „Масспектрометрия“, „Химия на природните органични съединения“. Провежда лекции и семинарни занятия в спецкурса „Масспектрометрия“ към магистърските програми „Съвременни спектрални и хроматографски методи за анализ“ и „Медицинска химия“ в ХФ-СУ.

Научните интереси на доц. д-р П. Хаджиева са в областите: химия на природните органични съединения, фитохимия и морска химия – изолиране, идентифициране, структурен анализ и биогенеза на биологичноактивни органични съединения от етерични масла, медицински растения и морски организми чрез хроматографски и спектрални методи; изследване на механизма на масспектрална фрагментация на природни, синтетични органични и органометални съединения. Доц. д-р П. Хаджиева има около 63 научни публикации, по-голямата част от които са в авторитетни международни списания.

Доц. д-р П. Хаджиева е член на Европейското дружество по масспектрометрия и е секретар на Дружеството по масспектрометрия към Съюза на химиците в България.

За много години, уважаема доц. Хаджиева, много здраве и щастие!

Д. Л. Цалев